

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3404/2021. (X. 15.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 55/B. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A gazdasági társaság indítványozó jogi képviselője (Lohn Ügyvédi Iroda; eljáró ügyvéd: dr. Lohn Balázs) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján 2019. június 28-án benyújtott, majd az Alkotmánybíróság főtitkára felhívására kiegészített alkotmányjogi panaszában az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 55/B. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.
- [3] 2. Az Étv. támadott rendelkezését az egyes törvényeknek az építészeti alkotásokra, műszaki létesítményekre és azok terveire vonatkozó szerzői jogi szabályozással összefüggő módosításáról szóló 2018. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 3. §-a 2019. január 1-jei hatállyal iktatta be. A támadott rendelkezés szerint „[a] jogutódlással megszűnt állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz és az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői jog részét képező felhasználási jog vagy vagyoni jog a nemzeti vagyon részeként az államot illeti meg, kivéve, ha egyértelműen igazolható, hogy az állam a jogutódnak azt kifejezetten átadta”.
- [4] Az indítványozó a Módtv.-nyel beiktatott rendelkezés kapcsán sérelmezte, hogy a törvényhely vagyoni értékű jogot von el azonnali hatállyal, megfelelő ellentételezés nélkül, s így tulajdonát a vitatott rendelkezés számottevően és ellentételezés nélkül csökkentti. Az indítványozó állítása szerint a támadott rendelkezés a társaságukkal szemben közvetlenül hatályosul, a jogsérelemmel szemben nincs rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőség. Az indítványozó a támadott rendelkezést több vonatkozásban is alaptörvény-ellenesnek tartotta, sérti szerinte az Alaptörvény XIII. cikkét, valamint XII. cikk (1) bekezdését az M) cikk (2) bekezdésével együtt, illetve B) cikk (1) bekezdését.
- [5] Az indítványozó előadta, hogy egy 1992-ben jogutódlással megszűnt állami tervezővállalat jogutódlja, s ekként az állami tervezővállalatban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz és azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői jogok jogosultjának tartja magát. Az Étv. rendelkezésével érintett felhasználási jogok, illetve vagyoni jogok nem szerepeltek tételesen sem a vagyonmérlegekben, sem az átalakulási dokumentációban, átadásuk így tételesen nem igazolható, létezésüket alátámasztja azonban a jogelőd társaság cégkivonata, a jogelőd társaság vagyonmérlegében feltüntetett immateriális javak értéke, a jogelőd társaság által az átalakulást megelőzően készített tervekkel kapcsolatos várható szavatossági kötelezettségek listája, a jogelőd társaság által az átalakulást megelőzően készített tervekkel kapcsolatos, az átalakulás alatt folyamatban levő jogviták listája, valamint a vevőállomány leltára. Az indítványozó azt is állította, hogy megalakulása óta töretlenül gyakorolja a jogelőd állami vállalatban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz és az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői jogokat.
- [6] Az indítványozó hivatkozott a gazdálkodó szervezetek és a gazdasági társaságok átalakulásáról szóló 1989. évi XIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 1989. július 1. és 1992. augusztus 26. között hatályos 8. § (1) bekezdésére, mely szerint: „Az átalakulás során létrejövő gazdasági társaság az átalakult (egyesült) szervezet(ek) általános jogutóda.” Ekként rendelkezett a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (a továbbiakban: Gt.) 338. § (1) bekezdésének 1992. augusztus 27. és 1993. június 23. között hatályos szövege is. Az indítványozó

azzal érvelt, hogy az általános jogutódlás a polgári jog évezredes hagyományának megfelelően azt jelenti, hogy a jogelőd valamennyi joga és kötelezettsége átszáll az általános jogutódra, külön megjelölés, felsorolás vagy bármely egyéb jogi tény igazolása nélkül is. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 16. §-ának (1) bekezdése értelmében: „A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.” Mindezek alapján az indítványozó azt állította, hogy mint tervező jogutód jogosult a jogelőd gazdálkodó szervezet vagyonát képező szerzői jogi jogosultságok élvezetére, melybe beletartozik a szerzői jogi alkotások felhasználásának – megfelelő díjazás fejében – történő engedélyezése, illetve valamennyi, a művekhez kapcsolódó vagyoni jog érvényesítése. Szerzői jogi jogosultságai ekként a tulajdonhoz való jog körébe tartoznak, s e jogukat vonja el a támadott rendelkezés a hivatkozott tervdokumentációk felett. Az indítványozó amellel érvelt, hogy az Alaptörvény XIII. cikke a tulajdonhoz való jog alatt a korábban tulajdonként megszerzett vagyoni jogi igényeket is védi {3048/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [39]; 3030/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [14]}. Ugyanis „[a] tulajdonjog alkotmányos védelmének a polgári jogi tulajdonon kívüli, egyéb vagyoni értékű jogokra való kiterjesztése mögött a tulajdonnak az egyén autonómia-védő funkciója áll” {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]}. A tulajdon alkotmányos védelme tehát tulajdonképpen bizonyos vagyoni jogi pozíciók (státuszok) alapjogi védelme {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [23]}. Minderre figyelemmel az indítványozó sérelmezte vagyoni értékű joga megfelelő ellentételezés nélküli elvonását, tulajdonának számottevő és ellentételezés nélküli csökkentését. Álláspontja szerint a rendelkezés által megvalósított korlátozás sem az alapjogkorlátozásnál irányadó szükségesség-arányosság tesztnek, sem a tulajdonhoz való jog védelme körében alkalmazandó speciális közérdekűségi tesztnek nem felel meg. Szerinte nem áll fenn olyan közérdek, mely a rendelkezés által érintett szerzői jogi jogosultságok alanyának megváltoztatását, a szerzői jogi jogviszonyokba való beavatkozást igényelné. Állítása szerint a jogalkotó a rendelkezés indokolásában sem közérdekre, sem gazdaságpolitikai célra nem hivatkozott.

- [7] Az indítványozó másodsorban az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése és M) cikk (2) bekezdése által együttesen biztosított vállalkozáshoz való joga sérelmét állította a támadott rendelkezés kapcsán. A vállalkozáshoz való joggal összefüggésben arra hivatkozott, hogy az az állam számára kötelezettséget jelent, s „a szabadságjogokhoz hasonló védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen” {3001/2016. (I. 15.) AB határozat, Indokolás [60]}. Szerinte egy tervező cég által létrehozott tervdokumentációk felhasználásának engedélyezése a vállalkozáshoz való jog gyakorlása. A támadott rendelkezés azonban megfosztja a szabad vállalkozástól azzal, hogy az állam elvonja a társaságukhoz kapcsolódó vagyoni jogot, az általuk megszerzett tervdokumentációk hasznosításának jogát. A rendelkezést azért is kifogásolta, mert szerinte sérti az Alaptörvény által védett tisztességes versenyt azáltal, hogy az állami elvonás nem csak az állami, hanem a nem állami forrásokból megépülő, nem közcélú épületek tervdokumentációjára is vonatkozik. A rendelkezés így jogtalan előnyben részesíti azokat a tervezőcégeket, amelyek állami forrásból építettek, de a tervdokumentációjuk a vagyonmérlegben szerepeltek és így azokat nem vonják el, valamint azokat a tervezőcégeket, amelyek a nem állami forrásokból létrehozott tervdokumentációjukat a rendelkezéssel érintett indítványozótól eltérően elvonás nélkül továbbra is hasznosíthatják.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezés sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését is, a jogállamiságból levezetett jogbiztonság követelményébe ütközik, mivel szerzett jogokat von el társaságuktól, mint szerzői jogi jogosultaktól. Vagyoni jogaik átmenet nélküli megvonása, illetve megváltoztatása szerinte azt eredményezi, hogy a szerzői jogok „a bizalomvédelem szempontjából egy alacsonyabb kategóriába kerülnek (megszűnik a tulajdonvédelem)”, ami egyúttal az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmét is jelenti. A támadott rendelkezés ütközik továbbá a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába, mivel az érintett tervdokumentációkhoz kapcsolódó vagyoni jogok feletti jogszerzést „visszamenőlegesen” ahhoz köti, hogy azok egyértelműen igazolhatóan, kifejezetten átadásra kerüljenek. A polgári jogban az általános jogutódlás értelmében a jogelődöt megillető valamennyi jog átszáll az általános jogutódra, melyhez képest a rendelkezés „visszamenőleg” többletkövetelményeket támaszt, a vagyoni jogokra államot jogosítja fel, holott azok eredetileg sem az állam vagyonába tartoztak, hanem a jogelőd tervezővállalat vagyonába.
- [9] 3. Az Alkotmánybíróság megkereste az igazságügyi minisztert az indítvánnyal kapcsolatos álláspontja kifejtése érdekében. A miniszter a válaszában ismertette az Étv. 55/B. §-a megalkotása előzményeit; nyilatkozott

a jogalkotói szándékról; utalt arra, hogy a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény még nem ismerte a vagyoni jogok teljes mértékű átszállásának lehetőségét; hivatkozott arra, hogy az őrzött dokumentumok vagyoni jogai változatlanul állami tulajdonban maradtak, kivétel az ÁPV Rt. 466/1995. (X. 2.) számú határozata alapján volt lehetséges (eszerint kizárólag a folyamatban lévő, a befejezetlen, a privatizációs szerződés megkötésekor és a vételár kiegyenlítése után még mindig befejezetlen tervezési dokumentumok vagyoni jogai kerülhettek a határozat alapján az új tulajdonoshoz); a válasz a panasz valamennyi alkotmányjogi érveléssel részletesen foglalkozik.

II.

[10] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.
(2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

[11] 2. Az Étv. Módtv.-nyel beiktatott rendelkezése:

„55/B. § A jogutódlással megszűnt állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz és az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői jog részét képező felhasználási jog vagy vagyoni jog a nemzeti vagyon részeként az államot illeti meg, kivéve, ha egyértelműen igazolható, hogy az állam a jogutódnak azt kifejezetten átadta.”

III.

- [12] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés értelmében az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [13] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság egyes formai és tartalmi törvényi feltételeinek eleget tesz-e. Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem feltételeinek megfelel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], tartalmazza ugyanis azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont, Abtv. 26. § (2) bekezdés]; az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]; kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [14] Az Abtv. 30. § (1) bekezdés második fordulata szerint az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Étv. 55/B. §-át a Módtv. 3. §-a 2019. január 1-jei hatállyal iktatta be. Az indítványozó az Abtv.

26. § (2) bekezdése alapján 2019. június 28-án nyújtotta be, majd később kiegészítette alkotmányjogi panaszát. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Étv. 55/B. §-ával szemben előterjesztett alkotmányjogi-panasz határidőben érkezett.

- [15] A jogi személy indítványozó panaszával összefüggésben az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 51. § (1) bekezdése alapján vizsgálnia kellett az indítványozói jogosultság fennállását. Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése szerint a „törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak”. Az Alaptörvény XIII. cikke szerinti tulajdonhoz való jog, továbbá az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdéséből és M) cikk (2) bekezdéséből következő vállalkozáshoz való jog a gazdasági társaság indítványozó számára is biztosítottak, indítványozói jogosultsága megállapítható.
- [16] Az Alkotmánybíróság ezt követően az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti feltételek fennállását vizsgálta. Az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt jogsérelem, illetve az indítványozó érintettsége vonatkozásában az Alkotmánybíróság állandó gyakorlattal rendelkezik. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság abban az esetben folytathat le érdemi vizsgálatot, ha az indítványozó hitelt érdemlően igazolni tudja, hogy a támadott jogszabály, jogszabályi rendelkezés vele szemben közvetlenül, bírói döntés nélkül hatályosult, és ennek következtében őt jogsérelem érte (amelynek orvoslására jogorvoslati lehetőség vagy nem áll rendelkezésre, vagy azt az indítványozó már kimerítette). Az Alkotmánybíróság által az ilyen típusú alkotmányjogi panaszok esetén megkövetelt személyes, közvetlen és aktuális érintettségnek az indítvány benyújtásakor fenn kell állnia {vö. 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]; 3120/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [55]}. Mindig a konkrét eset kapcsán dönthető el, hogy az indítványozó személyes, közvetlen és aktuális érintettsége fennáll-e.
- [17] A jelen esetben a Módtv.-nyel az Étv.-be beiktatott rendelkezés az indítványozóra, mint a rendelkezés hatálya alá tartozó jogutódra is vonatkozik. Az Étv. 55/B. §-a a jogutódlással megszűnt állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz, s az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő egyes jogokra utalva kimondja, hogy e jogok a nemzeti vagyon részeként általánosan az államot illetik. Az indítványozó, mint megszűnt állami tervezővállalat jogutódja, úgy véli, hogy jogutódlással az Étv. 55/B. § szerinti jogok jogosultjává vált, amit vagyonmérlegek, átalakulási dokumentáció, a jogelőd társaság cégkivonata, a jogelőd társaság vagyonmérlegében feltüntetett immateriális javak értéke, a jogelőd társaság által az átalakulást megelőzően készített tervekkel kapcsolatos várható szavatossági kötelezettségek listája, a jogelőd társaság által az átalakulást megelőzően készített tervekkel kapcsolatos, az átalakulás alatt folyamatban lévő jogviták listája, valamint a vevőállomány leltára támaszt alá. Az indítványozó a Módtv.-nyel az Étv.-be beiktatott rendelkezésben foglaltakat ezért jogelvonásnak tartja. A támadott szabály az alkotmányjogi panasz szerint értelmezhető úgy, hogy a jogutódlással megszűnt állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatoknak a létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz és az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői joga részét képező felhasználási jog vagy vagyoni jog (a jogutódlás általánossága ellenére) nem szállt át a jogutódlással a jogutódra, hanem általában az államot illeti meg, és csak kivételesen a jogutódot: a jogutódnak kell igazolnia azt az új szabály szerint, hogy az állam a jogutódnak annak idején szóban lévő felhasználási jogot átadta. A sérelmezett jogszabállyal szemben – az indítványozó állítása szerint – nincs rendelkezésére álló jogorvoslati lehetősége, ezért őt az személyesen, aktuálisan és közvetlenül érinti. Mindezt figyelembe véve az Étv. 55/B. §-ában szereplő új előírás kapcsán az indítványozó személyes, aktuális és közvetlen érintettsége a jelen esetben megállapítható volt.
- [18] Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. A Módtv.-nyel beiktatott rendelkezés kapcsán az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként veti fel, hogy a támadott rendelkezés vagyoni értékű jogot vont el azonnali hatállyal, megfelelő ellentételezés nélkül, melynek alapján vizsgálendő mindenek előtt az Alaptörvény XIII. cikkében garantált alkotmányos tulajdonvédelem sérelme. Erre figyelemmel az előadó alkotmánybíró az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesztett a testület elé.

IV.

- [19] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [20] 1. Az Étv. 55/B. §-a által is érintett építészeti alkotások szerzői joga sajátos más szerzői jogokhoz képest. A szerzői jog általában az építészhez tapad, de sajátosan alakul az építészek szerzői joga a valamely állami tervezőiroda alkalmazottjaként készített épülettervek esetén: a munkaköri köteletség keretében készített tervek, illetve épületek szerzői jogai nem az alkalmazottként dolgozó építészt, hanem a munkáltató vállalatot illeték meg (és ekként a korábbi állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban állami vagyon részét képezték). Számos tervező intézet az 1990-es évek elején jogutód nélkül szűnt meg. Az Étv. 55/A. § (2) és (3) bekezdése ezekről szól, amikor egyebek között kimondja, hogy ha az állami vagy tanácsi, önkormányzati tulajdonú tervezővállalatok jogutód nélküli megszűnése miatt az ezek keretében létrehozott építészeti-műszaki dokumentációhoz fűződő szerzői felhasználási vagy vagyoni jogoknak nincs jogosultja, akkor e jogok a nemzeti vagyon részeként az államot illetik meg. Ezt az előírást egészíti ki az Étv. 55/B. §-a, mely egy összetett szabályt tartalmaz. Egyrészt a jogutódlással megszűnt állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz, és az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő egyes jogok kapcsán rögzíti, hogy azok a nemzeti vagyon részeként az államot illetik. Másrészt a törvényhely kivételt tesz az általános szabály érvényesülése alól, ha igazolható, hogy az állam a jogutódnak ezeket a jogokat kifejezetten átadta.
- [21] Az Étv. 55/B. §-ához fűzött indokolás rögzíti: „A törvény egyértelművé teszi azt az egyébként eddig is fennálló jogi helyzetet, amely szerint az állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban – jellemzően a 70-es, 80-as években – létrehozott építészeti és mérnöki alkotásokra vonatkozó felhasználási jog/szerzői vagyoni jog a jogutódlással megszűnt szervezet jogutódját csak akkor illeti meg, ha a közvetlen vagy közvetett jogutód bizonyítani tudja, hogy a jogutódlás során a megszűnt szervezetet illető tervvagyonba tartozó immateriális eszközöket a szervezetben fennálló vagyoni részesedéssel (pl. üzletrész, vagy részvény) együtt a privatizációs szerződésben az államtól megszerezte. E bizonyítás hiányában a szerzői vagyoni jog nem a céget privatizáló jogutódokat illeti meg. Ez a tervállomány a nemzeti vagyon részeként mindvégig az államot illette meg, és e célból a szerzői jogosultságra (a felhasználási, illetve vagyoni jogok állam általi gyakorlására) vélelmet kell felállítani, amely bizonyítás útján dönthető meg. Fontos tehát hangsúlyozni, hogy a törvény nem kívánja a szerzői felhasználási vagy vagyoni jogokat jogszerűen tulajdonlók jogi helyzetét megváltoztatni.”
- [22] Az indítványozó abból a feltevésből indult ki, hogy valamennyi, a jogelődjénél létrejött alkotás felhasználási vagy vagyoni joga az Étv. 55/B. §-a alapján az államot illeti meg, s ekként a rendelkezés szerinte jogelvonást valósított meg. Ezzel szemben az Étv. 55/B. §-a – a törvényi indokolással egyezően – nem „a szerzői felhasználási vagy vagyoni jogokat jogszerűen tulajdonlók jogi helyzetét” megváltoztató szabály. Az Étv. 55/B. §-a lényegében azt tartalmazza, hogy az államot illető jogok köre attól függ, hogy e jogokat annak idején, az akkor hatályos jogszabályok és a konkrét privatizációs szerződés alapján átadta-e a jogutódnak. Egyúttal az Étv. 55/B. §-ának kivétel szabálya – bizonyítás útján – lehetővé teszi annak igazolását, hogy a jogokat „az állam a jogutódnak [...] kifejezetten átadta”. Hátrányt egyedül az jelenthet az indítványozó számára, hogy a szerzői jog részét képező felhasználási vagy vagyoni jogát, pontosabban annak megszerzését jogutódként neki kell igazolnia.
- [23] Az Étv. arról nem rendelkezik, hogy az átadás megtörténte hogyan igazolható. Az Étv. 55/B. §-a által szabályozott jogutódlással megszűnés kapcsán feltételezhető azonban, hogy a konkrét szerződés tartalma és a megszűnés idején hatályos jogszabályi környezet határozza meg, hogy valamely alkotásra vonatkozóan az említett jogokat az állam átadta-e a jogutódnak. Az Étv. 55/B. §-a önmagában véve azt sem zárja ki, hogy az általános jogutódlás polgári jogi szabályai legyenek irányadók a jogelőd jogai és kötelezettségei általános jogutódra történő átszállásának megállapításánál.
- [24] 2. A fentiekből következően az Étv. 55/B. §-a az indítványozó feltételezésével szemben jogelvonást nem valósít meg, a szerzői felhasználási vagy vagyoni jogokat jogszerűen tulajdonlók jogi helyzetét valójában nem változtatja meg. (Az indítványozó maga sem utalt arra, hogy valamely konkrét jogvita kapcsán az Étv. 55/B. §-a következtében a jogait nem tudta érvényesíteni, hanem arra hivatkozott, hogy az érintett jogokat 1992-től gyakorolta, azok szerepelnek a jogutódlást meghatározó privatizációs iratokban.) Az indítványozó mégis vagyoni értékű joga megfelelő ellentételezés nélküli elvonását, tulajdonának számottevő és ellentételezés nélküli csökkentését állítva vélte az Étv. 55/B. §-át alaptörvény-ellenesnek, az Alaptörvény XIII. cikke szerinti tulajdonhoz

való jogát korlátozónak, az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése és M) cikk (2) bekezdése együttes értelmezéséből eredő vállalkozáshoz való jogába, illetve az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése által garantált jogállamiságból levezetett jogbiztonság követelményébe ütközőnek. Miután azonban az indítványozó által feltételezett jogelvonás az Étv. 55/B. §-a alapján nem volt megállapítható, az erre hivatkozással állított alaptörvény-ellenesség megállapítására sem kerülhetett sor.

[25] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Étv. 55/B. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2021. szeptember 28.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető, alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1123/2019.

